

Tehran-Bak mkdal in n niy vacibdir? Thlil

Cnubi Qafqaz regionunun nqliyyat v logistika xritsi dyiir. Martn 11-d ran v Azərbaycan hkmrtlri arasnda anlama memorandumu imzalanb ki, bu, Azərbaycan Zngzur qtisadi Zonas il Naxvan Muxtar Respublikas arasnda ran vasitsil yeni laqlrin qurulmasna dair tarixi snddir. Hans ki, vvlki .txminlri ciddi kild dyick

AranNews - 23 mart 2021-ci ild "Ever Given" adlı konteyner gmisini Süvey kanalında batdı və digər gmisin bu kanaldan istifadə etməsinə mane oldu. Bu su yolu dünyanın ticarətinin 12%-dən keçir; oxunu dayandırdı; nyada keçir; ox istifadə edilən gmisizlik yollarından biridir. Kanal həm də dünyanın neftinin 7%-nin və gəndlik konteyner damalarının 30%-nin danmasına cavabdehdir. Bellikl, bu kanalın balanması global ticarət təsir edirdi. Həmin səbəbdən bu hadisə bəzi gmisin alternativ yollardan istifadə etməyə məcbur edirdi. Süvey kanalının blokadasının bir həftə ərzində aradan qaldırılmasına baxmayaraq, dünyanı bu marşrutdan həddən artıq asılı olan tələkləri ilə bəzi suallar doğurdu. Süvey kanalının məhsulünün iqtisadi ziyanı global nəqliyyatın kəmiyyətini sərbəst etdi. Bu da əlavə olaraq alternativ qurular və ya dəniz nəqliyyat marşrutlarının inkişaf etdirilməsi məsələsini gündəmə gətirdi. Ona görə də, bu hadisədən sonra Rusiya və İran alternativ gmisizlik marşrutlarının tapılmasına, xüsusilə İmali Dəniz Marşutu (NSR) və İmali-Cənub Beynəlxalq Nəqliyyat Dhlizinin (INST) potensiallarından faydalanma istədi. Hətta, Rusiyanın dənizlərləndən biri elan etdi ki, İmali qitənin şərqi və şərqi rimi və gəmiçilik Rusiya bəzqran gmisinin məhsulünü və İmali dənizində keçir; yaxladırmaq və Süvey kanalını vəzifə bilər. Digər tərəfdən, İran rəsmiləri INSTC-ni etibarlı və əla riskli alternativ kimi aktivləşdirməyi istədi. Asiya ilə Avropa arasında yəklərin danması keçir; əlavə olaraq marşrutlardan birini keçir; evrilmiş potensialna malik digər alternativ marşrut qısaca "Orta Dhliz" adlandırılan Transxəzər qitə-Qərb Dhlizi layihəsidir. Bu dhliz qədim pək Yolunun bəzəsinə məhsul; hətta yollarından biridir. İkinci planda Orta Dhliz Tərkibi balayır, daha sonra Azərbaycan Respublikası razı oldu, Gəmiçilik; stan və Xəzər dənizində keçir; rk Orta Asiyaya keçir; atr, Tərkibi; rkmiistan-Özbəkistan-Qırzstan və ya Qazaxstandan keçir; rk keçir; in qədər uzandı. Orta dhlizin formalaşması və inkişafı 2013-cü ilin noyabrından sonra balayır. İndi gəmiçilik; nn odur ki, geosiyasi və geoiqtisadi proseslər Azərbaycan Respublikası və İran mərkəzli bu dhlizin həmiyyətini təsir edir. Bu dhlizin Kəmr və Yol Təbii; sənə (BRI) rolunu əla izah edilir

İran-Azərbaycan mkdal; BRI əlavə; əlavə; n yeni fəsil

Cnubi Qafqaz regionunun nəqliyyat və logistika xritsi dyimkdir. Martın 11-d iki İran və Azərbaycan hökumətləri arasında anlaşma memorandumu imzalandı. Bu, Azərbaycan Zngzur qtisadi Zonası ilə Naxvan Muxtar Respublikası arasında İran vasitsil yeni laqlrin qurulmasına dair tarixi snddir, hans ki, vvlki .txminlri ciddi kild dyidir

Buna uyğun olaraq, Azərbaycan qərb rayonlarının Naxvanla laqlri İran vasitsil olacaq. Yeni kommunikasiyaların keçir; in Kəmr və Yol Planının (BRI) Orta Dhlizində nəqliyyat və logistika dhlizinin xritsində strateji dyikliklər səbə olacaq əlavə; bəhsizdir. Bir nə keçir; ildir ki, keçir; in Orta Dhliz kimi tannan BRI-nin bir hissəsi kimi Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Dhlizini (TTR) inkişaf etdirir. TTR-in

mqsdi Qazaxstan, Xzr dnizi, Azrbaycan, Gürcüstan, Türkiy v Qara dnizdn keçn 6500 kilometrlik avtomobil yollar, dmir yollar v limanlar bksini qurmaqla yüklrin dniz yolu il çatdrilma müddtini 60 gündn iki hfty endirmkdir. Layih, Çin hökumtinin ayrd imkanlar v maliyy yardm hesabna hyata keçirilib. Bu yolun 2020-ci ild Azrbaycan v Ermnistan arasnda ba vermi 44 günük müharibnin v hazrda Ukraynadak münaqinin yaratd yeni regional v qlabal reallqlarda böyük hmiyyti var. Rusiyan Ukraynadak hrbi mliyyatlar v Qrbin Moskvaya qar sanksiyalar Rusiya v Ukrayna razisindn keçn r-qrb marrutu üzr nqliyyat v tranzit dhlizlrindn istifadni mhdudladrr. Bu üzdn yeni nqliyyat xtlrin tibat artr. Çünki Çin v Avropa müharibnin bitmsini v bütün mslrin hllini gözly bilmir v buna gör d TTR-in yüklrin hrktini davam etdirmsi üçün hmiyyti hdsiz drcd .artr

2020-ci ild Çin Avropa ttifaq il ticartd AB- ötüb v Brüsselin ticart trfdalar arasnda lider olub. Çin-Avropa ttifaq xarici ticart dövriyysi il rzind 586 milyard avroya (646 milyard dollar) çatb v Çinin yüklrinin böyük bir hissi imal BRI dhlizi il Avropa öklrin danb. Bellikl, Cnubi Qafqazn avropallar üçün hmiyytini bu kontekstd izah etmk olar. 2020-ci il aprelin 12-d Bakda imzalanm memorandum da problemlrin hlli üçün böyük imkanlar açr. Bu memorandumun mqsdi Zngzurun r-qrb ölgsi il Naxçvan Muxtar Respublikas arasnda yeni dmir yolu, avtomobil yolu v enerji infrastrukturunun yaradlmasdr ki, bu infrastruktur vasitsil ixrac, idxal v ya iki ölk razisindn tranzit üçün dama hyata keçirilck. Bundan lav, itirak edn trflr öz müstqil razilrind yollarn tikintisini, inki af v yenidn qurulmasn tmin etmlidirlr. Bu memorandum Azrbaycan Respublikas il ran arasnda imzalanb, lakin bu yeni kommunikasiya xttinin regionun digr öklri v beynlxalq logistika üçün hmiyytini hesablamaq çtin olmayacaq. Çinin Avropadak trfdalar artq yeni logistik marrutlar axtarlarn güclndiriblir. Martn 16-da Finlandiyann sas nqliyyat operatoru Nurminen Logistics v Qazaxstan Dmir Yollar darsi TITR-ni kommersionaladrmaq bard qararlarn açqladlar. Hmçinin yeni kommunikasiyalar qurulacaq ki, bu da Azrbaycan hökumtin dmir yolunu integrasiya etmy v Çin yüklrinin Türkiy v Avropaya danmas üçün daha bir imkan açmaa kömk edck. Zngzur dhlizi açlsa, Çindn .Avropaya daha qsa marrut ola bilrdi, lakin layih hl hyata keçirilmyib stniln halda Cnubi Qafqazdan keçn nqliyyat damalarında hmiyytli artm göznilir. BRI-nin n qdr çox filial varsa, bu tbbüs bir o qdr .hmiyytli olur

Bu arada ran da yollarn v marrutlarn modernldirilmsin balayb. Habel, Çin v ran arasnda birbaa mkdal unutmaz. 2021-ci ild iki ölk arasnda ticart dövriyysin hcmi 14,9 milyard dollar tkil edib. Bu rqm Çinin Avropa ttifaq il ticart hcmi qdr hmiyytli olmasa da, ötn ilin martnda Çin v ran arasnda imzalanm 25 illik strateji mkdalq müqavilsini d unutmaz. Ona gör d Azrbaycandan rana yolun çkilmsi Çin trfi üçün ii çox asanladrr v onlara müasir infrastrukturadan istifad etmk v mallarn thlüksiz kild

•atdrmaq imkan verir. B•t•vl•kd, BRI dhlizi •Ccedil;in v trfdalar arasnda sas dhliz •cedil;evrilir v Azrbaycanla rann mkdal bir •cedil;ox problemlrin hlli ••cedil;•n b•y•k imkanlar .a•cedil;r
Tohid Vrstan, iqtisadi mslr •zr ekspert